

PAVEL ŠPORCL

*Můj život
(nejen)
s houslemi*

ROZHOVOR S VÁCLAVEM ŽMOLÍKEM

PAVEL ŠPORCL

*Můj život
(nejen)
s houslemi*

ROZHOVOR S VÁCLAVEM ŽMOLÍKEM

PAVEL ŠPORCL

*Můj život
(nejen)
s houslemi*

ROZHOVOR S VÁCLAVEM ŽMOLÍKEM

Nakladatelství ČAS děkuje za cennou pomoc při produkci této knihy paní Martině Fišerové, Lence Hatašové, Aleně Šulcové a Barboře Kodetové Šporclové – které děkujeme i za osobní příspěvek k textu. Za další slova o Pavlovi děkujeme jeho mamince, panu učiteli Zdeňku Kohoutovi a hudebnímu kritikovi Jamesi Invernovi.

Za skvěle zvládnutý text knihy děkujeme panu Václavu Žmolíkovi, za jeho korekturu paní Aleně Sojkové.

A náš velký dík samozřejmě patří přímo Pavlu Šporclovi za to, že jsme měli tu čest vydat jeho osobní zpověď.

**Hlavním partnerem této knihy je společnost
Generali Česká pojišťovna a.s.**

**GENERALI
ČESKÁ POJIŠŤOVNA**

Copyright © Pavel Šporcl, 2020
Copyright © Václav Žmolík, 2020

Editor © Alena Sojková, 2020
Photographs © Lenka Hatašová;
Martin Kubica / Supraphon, 2020

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Šulcová, 2020

© Nakladatelství ČAS, 2020

ISBN 978-80-7475-335-0

Úvod Václava Žmolíka

Nabídku, abych vedl tento knižní rozhovor, jsem dostal osobně od Pavla, a moc mě to potěšilo. Vzpomínám si, jak jsme si o tom zkraje letošního roku povídali v příjemné kavárně ve Vinohradské tržnici v Praze a jak jsem si slavného houslistu tenkrát prohlížel a říkal si: „Nakolik se mi, chlapče, povede tě otevřít? To jsem zvědavý...“ Poněkud familiární oslovení jsem si v duchu dovolil i proto, že se s Pavlem známe ve vztahu novinář, písíci a natáčejíci o umělcích, a slavný umělec, dávající rozhovory a pořádající koncerty a křty, už dlouhé roky. Vlastně od doby, co se v devadesátých letech minulého století vrátil po studiích ze Spojených států. Hned poté, jak na to bude v naší knize vzpomínat, totiž o sobě dal vědět nejen svým výjimečným uměním hry na housle, ale i nevšedními projekty. A pochopitelně svým poněkud provokativním šátkem.

Vzhledem k tomu, že klasickou hudbu miluji, byl mi odjakživa sympatický. A protože je milý, vtipný a pokaždé připravený, vždycky jsem s ním s chutí vedl rozhovory a rád jsem moderoval i akce, kterých se účastnil. Proto musím popravdě říct, že mě Pavlova nabídka potěšila. Co potěšila, nadchla! Cením si toho, že si ze všech možných kolegů vybral, i na radu své přítelkyně a naší společné kamarádky Martiny Fišerové, právě mě.

A jak jsem jej tak v té kavárně zvědavě sledoval, slyším se, jak říkám: „Pavle, jsem starší, tak víš co? Známe se roky,

a když se tě mám ptát i na intimní věci, budeme si tykat, ne?“ Pavel se zarazil, pak se usmál a povídá: „To budu rád.“

Záhy pak přišla pandemie koronaviru, karanténa nás všechny zavřela doma a místo toho, abychom se potkávali v kavárnách anebo abych jezdil ke Šporclovým, případně Pavel ke Žmolíkovým, začali jsme skypovat. V pravidelných intervalech jsme se potkávali prostřednictvím svých počítačů a hodiny povídali o všem možném. Hlavně o Pavlovi, což najdete v tomto rozhovoru. Ale probrali jsme i ledacos dalšího. Jako dva chlapi, kteří si rozumějí.

A myslím, že toho teď o Pavlovi vím jako málokdo. Povedlo se mi ho otevřít. Nemá totiž co tajit. Upřímně řečeno, bude se mi stýskat po našich večerních rozhovorech, kdy jsme oba dali doma povel: „Teď nás prosím nerušte.“ Staly se součástí mého každotýdenního programu a dozvěděl jsem se během nich spoustu zajímavých věcí. Ale hlavně: přiblížil jsem se málem na dotek, jak jen to jde, k jednomu výjimečnému člověku, kterého stojí za to poznat.

A tak musím napsat, že Pavel je nejen vynikající houslista, velmi vzdělaný a výjimečně invenční člověk, ale taky prima chlap s jasnými zásadami. A to se mi líbí.

Malý Budějčák s housličkami

Jaké jsou, Pavle, tvoje nejstarší dětské vzpomínky?

Moje první vzpomínka je z doby, kdy jsem se naučil chodit. Udělal jsem pár krůčků a spadnul. To si pamatuju jako dnes. Bylo to ve Stejskalově ulici, kde jsme tenkrát bydleli. Pak si toho moc nepamatuju. Jen když se podívám na staré fotky, něco si připomenu: Třeba jak jsme jezdili na chalupu. Tam jsem měl poprvé v ruce housličky. To mi bylo asi dva a půl. Byla to taková plechová hračka. Na další fotografii stojíme s bráchou Petrem v bazénku, oba nahatý. A zase tam jsou housličky. A pak si pamatuju, jak jsem se učil lyžovat. To jsem byl už o něco starší. Ale bylo to taky na chalupě, kdy mě naši vytáhli na blízký kopec a pustili dolů. To jsou moje první vzpomínky.

V každé rodině se jako součást rodinné historie vypráví, jací jsme bývali, když jsme byli malí, tedy v miminkovském a batolecím věku. Co se u Šporclů traduje o malém Pavlíkovi?

(Pavel se usměje) Prý jsem byl dítě, které, když bylo v kočárku, bez ustání brečelo. Proto se mnou neustále museli chodit. Jakmile se kočárek zastavil, tak jsem nabral a nebyl jsem k zastavení.

Jak jste tenkrát žili?

Myslím, že docela skromně. Maminka Jaroslava byla učitelka v nemocnici. Učila děti, které tam byly déle hospitalizované.

Z pohledu rodiny měla tedy úžasné zaměstnání. V práci byla jen dopoledne a odpoledne se už mohla věnovat mně a bráchovi. Táta Petr byl herec a měl angažmá v Jihočeském divadle. Když na to po letech vzpomínám, musím říci, že se o nás moc pěkně starali.

Co tím myslíš?

Moc dobře se doplňovali. Maminka nám dávala řád, ten správný učitelský řád, což se potom týkalo i cvičení na nástroje. Táta s námi chodil na procházky a občas jsme si zahráli i fotbalík. Ale plavat nebo lyžovat, to nás učila máma. Jako správná učitelka byla doslova „výchovný typ“. Myslím si, že jsem od nich od obou dostal díky tomu všemu do DNA neuvěřitelně přínosný mix, a to nejen výchovný, ale i umělecký.

Můžeš ho pojmenovat?

Vidíš, to jsem ještě nezkoušel. Od mámy jsem čerpal praktičnost a smysl pro realitu, tedy svět učitelský, a od táty jsem získal invenci a talent, tedy svět umělecký. I když se to ani takhle radikálně nedá dělit. Máma sama je velmi kulturní a celý život zpívá. A táta byl zručný, skvěle vařil a byl také velký kutil. Nicméně díky tomu, co jsem od každého dostal do vínku, nejsem kumštýř, který stále létá s hlavou v oblacích a neví, co se děje ve světě. Myslím, že v 95 procentech stojím nohama na zemi. Ale nechybí mi ani showmanství po tátovi. Projevuje se třeba v tom, jak vystupuji a dělám koncerty. Takže jsem docela dobře namixovaný, pro moji práci i pro život.

Mimochodem, nakolik jsi měl jako kluk možnost nahlédnout díky tátovi do divadelní „kuchyně“, tedy do zákulisí umělecké práce?

V divadle jsem byl pořád. Znal jsem všechny herce i další tátovy spolupracovníky. Chodil jsem se dívat do portálů i do hlediště, a to nejen během sezony, ale i na otáčivé hlediště v Českém Krumlově, kde soubor vystupoval a stále vystupuje vždy

v létě. Právě tam jsme od jisté doby my, členové rodiny, abychom si něco vydělali, statovali v různých hrách. Mám na to moc hezké vzpomínky, protože díky tomu jsem tam viděl spoustu nádherných představení.

Vzpomeneš si na některé?

Jedno z těch prvních, to jsem byl ještě jenom jako divák, byl Ženský boj od Václava Klimenta Klicpery. I dnes si vybavuju, že tam byla nějaká skála, která se proměnila a objevila i v další hře, což byl Radúz a Mahulena. A pak už to byla představení, ve kterých jsme statovali. Třeba Shakespearův Sen noci svatojánské. V něm jsme s bráchou běhali jako elfové. A poslední, ze kterého mám krásné zážitky, byl Strakonický dudák. To už jsem, myslím, byl na konzervatoři v Praze. Táta hrál Kalafunu, který tam zpívá známou písničku „Dorotko Trnkova, milenko Švandova“ a při tom hraje na housle. Ovšem táta samozřejmě na housle neuměl. A tak se vymyslelo, že se využije živý playback, který vypadal tak, že já jsem stál za stromem a hrál, a táta hru jen markýroval a zpíval. Bylo to nádherné. A představ si, že se táta opravdu naučil „tahat“ smyčcem ty správné tóny a noty. Pamatuju si, jak jsme to zkoušeli na naší chalupě v Nesměni u Trhových Svinů. Já byl ve stodole, táta na dvorku a máma kontrolovala, jestli „tahá“ dobře... Jenže se stalo, že jsem zrovna měl nějaký koncert a nemohl jsem tam pár představení být. Věděl jsem to už dopředu, ale kdyby to režisér zjistil předem, asi by mě na tu roli nevzal. A tak jsme vymysleli takový „podfuk“, že se part naučil i můj brácha Petr, violoncellista, který ovšem na housle neumí. Zvládl to tak, že si dal housle mezi nohy jako cello a hrál to tímto způsobem.

A jaké máš vzpomínky na vaši chalupu?

Moje máma byla a je přebornicí ve sběru borůvek, a tak si pamatuju, že jsme stále museli sbírat borůvky. Táta zase rád chodil na houby, v lese jsme byli opravdu často. Měl jsem tam partu kamarádů, se kterými jsme blbli, hráli

fotbálek, hokej a všechny možné další hry. A občas udělali i nějakou klučíčí lotrovinu. Byli jsme ale stále venku. To bylo fajn. A do toho jsem samozřejmě cvičil na housle. Naše chalupa je v moc krásném koutu jižních Čech mezi Besednicemi a Svatým Janem nad Malší. Kousek jsou Novohradské hory. A lesy tam jsou opravdu nádherné. Chalupu naši koupili, když mi byly dva roky. A stále ji máme. Každé léto tam za mámou na pár dní s holkama jedu, navštívím všechny kamarády a zajdu i na pivo. Je moc hezké se tam vracet.

Z jaké jsi vlastně rodiny?

A do našeho rozhovoru vstupuje manželka Bára: „Ony Pavlovy rodiny z maminčiny a tátovy strany jsou úplně jiné. Maminčina rodina je hodně rozvětvená, praktická a extrovertní, podnikatelská, všichni hráli na nějaké nástroje, a tátova rodina je naopak velmi citová. Jak tatínek, tak jeho sestra, Pavlova teta, byly velmi jemné a introvertní osobnosti. Tenhle kontrast musel být pro dítě hodně inspirativní. A Pavel je nakonec poskládaný z obojího.“

Zajímavé je, že obě větve naší rodiny byly hodně kantorské. Učitelství, to je u nás taková červená nit. Maminka i maminčina maminka byly kantorky, tatínkova sestra jakbysmet. A v obou rodinách bylo v předešlých generacích těch kantorů ještě víc. A já to v sobě taky mám. V tom, jak koncerty koncipuju, jak si je uvádím, jak jsem hrál i výchovné koncerty, to všechno je to učitelské poslání ve mně. Zkrátka stále se snažím děti, ale i dospělé něco naučit.

A v čem vlastně maminčina rodina podnikala?

Maminčin otec i strýc byli kapitalisté. Vlastnili mlýn a činžovní dům u náměstí v Budějovicích. Komunisti jim ale všechno sebrali. Po revoluci to rodiny dostaly v restituci nazpátek. Mlýn se dokonce stále jmenuje Stecherův mlýn, protože maminka byla za svobodna Stecherová, a dnes ho vlastní naši již vzdálení příbuzní.

A víš, co dělali tatínkovi předkové?

Tatínkův tatínek byl strojvedoucí a hrál amatérsky na housle. A tátova sestra byla, jak jsem říkal, učitelka. Učila češtinu a dějepis. Byla to, a stále je, velmi vzdělaná paní.

A zažil jsi svoje prarodiče?

Maminčina tatínka ne, babičku ano, protože žila do 101 let. Ještě nedávno jsme slavili její narozeniny. Tatínkova tatínka jsem sice jako malý kluk zažil, ale moc si ho nepamatuju. Jen si vybavuju, jak jsme spolu chodili v Holešovicích na nádraží dívat se na vlaky. Babičku jsem zažil víc. V tatínkově rodině se traduje, že přišla do Čech odněkud z Francie, odkud utekli před Napoleonem. A jedna z verzí, která není moc pravděpodobná, ale zato krásně romantická, říká, že jsme nějak spříznění s hrabětem Šporkem, což by se mi moc líbilo. Hrabě Špork přece podporoval kulturu. Měl rád dílo Johanna Sebastiana Bacha, dokonce si nechal napsat jednu z kantát, a na svém panství měl krásné Braunovy sochy.

Nechci být rýpavý, ale jak se ze Šporka stal Šporcl?

Hned vysvětlím. Říká se, že když měl tenkrát někdo levobočka, kteří bývali oficiální a přiznaní, tak aby se poznalo, či levoboček to je, přidávala se ke jménu místo koncovky *-ká* koncovka *-cé*. Tak se ze Šporka stal Šporcl.

Kde jste v Budějovicích bydleli, když jsi byl malý kluk?

Nejprve v ulici Dr. Stejskala kousek od divadla. Táta to měl minutu do práce a já minutu do školy. Všude to bylo odtamtud kousíček, i na plavečák, kam jsme chodili s mámou, i na náměstí. Když jsem byl v šesté třídě, tak jsme se ale přestěhovali. Babička zůstala ve starém bytě a my jsme šli do nového na sídliště Vltava. A tenhle byt jsem rodině pomohl tak trochu získat já. Tenkrát se totiž byty přidělovaly podle určitých pravidel. Já jsem vyhrál nějakou soutěž a dostal diplom Za skvělou reprezentaci Jihočeského kraje. A právě za to byly nějaké kladné body. Tak jsem se tenkrát zasloužil o rodinu...

Chodil jsi jako malé škvrně do školky?

Chodil. A předtím do jeslí. Nedávno jsem tu budovu našim holkám ukazoval. Je to naproti (bývalé) vojenské nemocnici. Máma chodila učit, jak jsem už vzpomínal, do nemocnice, a tak jsme tam ráno chodívali spolu. Pěšky. Dovedla mě do školky a pokračovala dál.

Na co si z těch let vzpomeneš?

Ze školky si pamatuju, že jsem se strašně styděl a nechtěl jsem mámu za živého boha pustit pryč. Sundával jsem jí rukavice z rukou, schovával jí je a strašně jsem řval. Bývala to nesku-tečná ostuda. Vyváděl jsem tak dlouho, že tam už ani učitelky nebyly. Musely k ostatním dětem. Jednou tam přišla paní uklízečka, aby mě uchlácholila. A já jsem jí natvrdo řekl, že je kráva. Vidiš, další věc z dětství, na kterou si pamatuju. *(Smích)* Pak jsem byl na hanbě. A ještě si vzpomínám, že jsem na ní byl i podruhé, když jsem dal jedné holčičce facku. Nebylo to se mnou asi jednoduché. Ale bylo to tím, že jsem byl stydlivý, introvertní a nepřflíš sebejistý.

Jaký jste měli jako kluci vztah s bratrem Petrem?

U nás to bylo jednoduché. On je o čtyři roky starší, a navíc byl vždycky robustnější než já, a tak když jsme se někdy chtěli prát, on mě zalehl, a tím jsme skončili... Samozřejmě jsme se jako kluci hádali, ale nedělali jsme si žádné schválnosti. Čtyři roky jsou ovšem dost velký rozdíl na to, abychom spoustu věcí prožívali společně. Proto jsme se trošku míjeli v dětských hrách. Brácha měl zkrátka svoje kamarády a já taky svoje. To moje dcery jsou od sebe o dva roky a je to lepší; prožívají toho spolu daleko víc.

Jaké jsou tvoje vzpomínky na základní školu?

Chodil jsem na základní školu Klementa Gottwalda. Dřív se tam říkalo „sirotčinec“ a dnes je tam, tuším, víceleté gymnázium. Bylo to, jak jsem už říkal, doslova minutu od domu, kde jsme tenkrát bydleli, a tak jsem mohl chodit takřka v pře-

zůvkách. Nastoupil jsem do 1. A a měl jsem až do čtvrté třídy báječnou a moc hodnou paní učitelku Vaněčkovou. A od 5. třídy byl mým třídním skvělý pan učitel Kohout, kterého jsme měli na matematiku a tělocvik. Dodnes se v Budějčkách potkáváme a oba na ty roky moc rádi vzpomínáme. A mimochodem, on stále vypadá jako před třiceti lety.

Jak vypadal tvůj školní den?

Díky tomu, že máma byla taková obětavá a praktická, byl hodně nalinkovaný. I když ne vždy. Jen jsem si většinou musel udělat nejdřív úkoly a povinnosti a hrát na housle. Ale mnohdy to tak nebylo, protože jsem byl hodně venku a hrál si s kamarády. Měl jsem v tomto ohledu skvělé dětství, stihl jsem opravdu vše.

A jaké známky jsi ze školy nosil?

Nebyl jsem úplný jedničkař, byl jsem dvojkař. Žádné trojky, to snad na vysvědčení jen jednou. Zpravidla jsem měl vyznamenání. Ale bylo to i díky tomu, že se se mnou máma i babička učily. Na druhém stupni, přiznávám, když už byla matematika dost těžká, mi máma hodně pomáhala. Třeba tím, že znala coby učitelka matematiky čtvrtletní práci, kterou jsme měli psát. A tak jsem se ji naučil doma. Ovšem nikdy jsem z té písemky neměl jedničku, vždycky dvojku. Byl tam totiž i jeden volitelný příklad, který si vymyslel pan učitel Kohout. A ten já jsem nikdy nevypočítal dobře. (*Smích*)

Vědělo se ve škole, že hraješ na housle?

Samozřejmě věděli, že hraju na housle a že v tom směru chci i pokračovat. A tak mi na druhém stupni dávali různé úlevy. Třeba jsem nemusel chodit na dílny, které byly odpoledne, protože bylo zřejmé, že budu v odpoledních hodinách po škole potřebovat cvičit. A vždycky, když jsem šel na soutěž a přivezl nějakou cenu a diplom, ukazoval jsem je před třídou. Ve školním rozhlase pak hlásili, jak jsem úspěšně reprezentoval školu. Hrál jsem také na různých školních besíd-

kách a na prvním stupni jsme s družinou chodili do domovů důchodců, kde jsem také vždy něco vystříhl a dělal svou hrou radost. Myslím, že mě opravdu měli docela rádi i přesto, že jsem samozřejmě občas i zlobil.

To je zajímavé! Jak moc jsi byl zlobivý?

Pochopitelně jsme měli partu kluků a proti nám byla ještě druhá parta, a tak jsme se prali. Nevím, jak to mají kluci dnes, ale za nás to tak bylo. Nebyl jsem sice žádný velký rváč, ale vzpomínám si, jak jsem jednou na spolužáka skočil a strašně jsem ho tloukl do zad.

A jakou jsi měl partu?

Báječnou. Bylo nás pět a měl jsem velké štěstí, že každý z mých kamarádů byl výrazný, měl nějakého koníčka a něčemu se věnoval. Jeden hrál fotbal, další hokej, Petr Sedláček tenkrát dělal biatlon a mého nejlepšího kamaráda Petra Schela bavilo výtvarné umění. Dnes je to velmi úspěšný sochař. Takže jsme si všichni spolu po škole hráli, a pak jsme se rozprchli domů. Já šel cvičit na housle, ten šel malovat, ten na fotbal a tak dále. Navzájem jsme se respektovali a brali se i s našimi koníčky moc hezky. A co je zajímavé, že jsem nikdy, a to i díky svým kamarádům, neměl pocit, že hraní na housle je něco divného, že to není moderní, že to není in. Nikdy jsem se za housle nemusel stydět a nemusel jsem je schovávat.

Uvědomoval sis tenkrát, že to mohlo být i jinak?

Neuvědomoval. Bral jsem to jako samozřejmost. Ale měl jsem vlastně velké štěstí. A to i v tom, že žádný z mých kamarádů nešel „přes čáru“, nikdo z nich nebyl příliš velký rebel, nikdo nerozsbíjel okna, nekradl a nebral drogy. S těmi jsem se mimochodem v životě vlastně nikdy nesetkal.

Šťastný to člověk!

Dnes si říkám, že každý má život nějak nalinkovaný. A musí mít štěstí. Protože člověk nemusí být v každém okamžiku

svého života úplně silná osobnost, nebo dost silná na to, aby řekl: „Tohle já dělat nebudu.“ A stačí pidisekunda, a můžeš se dostat do nějakého průšvihů. Já si vlastně ani nepamatuju, že by mě někdy takové pokušení potkalo. Dost možná, že jsem byl tak silná osobnost a že se něco takového stalo, ale už jsem to prostě vytěsnil. Opravdu si nepamatuju žádnou situaci, kdy bych se musel o něčem takovém rozhodovat. Ano, byl jsem živé dítě, někdy velmi živé, občas jsme házeli sněhové koule do oken a dělali i jiné klučíčí lotroviny, ale nic tragického, naštěstí...

Vydržela ti některá přátelství z dětství až do dospělosti?

Vydržela. A s Pérou Schelem jsem víceméně ve stálém kontaktu. Dokonce máme s Bárou pár jeho soch i v našem domě. A se spolužáky občas míváme sraz. I když teď už dlouho nebyl... Něco s tím budeme muset udělat. Ještě s panem učitelem Kohoutem se vídám pravidelně.

Jezdil jsi i na dětské tábory?

Ano, kromě školního pionýrského oddílu, se kterým jsme občas chodili hrát seniorům, ale jinak byl k ničemu, jsem byl také členem „poloskautského“ oddílu Čtveráci, který nedávno oslavil padesát let existence. Měl jsem přezdívku Ruch, asi protože jsem stále rušil. A brácha byl Řach, zřejmě vždy všechno rozsedl. Scházeli jsme se jednou týdně v klubovně a já tam prožil krásné chvíle. Základem všeho bylo přátelství a dovednosti. Naučil jsem se morseovku, vázat uzly a spoustu dalších bezva věcí. V létě jsme pak jezdili na tábor. I když já jen na týden, abych neměl příliš velkou pauzu od houslí. Kluci, co nás vedli, měli mimochodem blízko k divadlu. Jirka Šesták, hlavní vedoucí, byl herec a později nejen senátor, ale také ředitel Jihočeského divadla. Na Krumlově rovněž stotoval druhý vedoucí Petr Stupka, dnes vyhlášený kuchař. Když o tom teď přemýšlím, měl jsem v dětství vlastně velké štěstí, protože všechno, k čemu jsem se dostal, mělo nějakou úroveň a nadstavbu.

A velkou zásluhu na tom měla jistě i rodina...

Určitě, oba rodiče o nás opravdu báječně pečovali.

Co dětské lásky?

Měl jsem Kokešovou, kterou jsem si dokonce tenkrát i „vzal“. Spolužáci nám v sedmé či v které třídě uspořádali „svatbu“. A taky jsem miloval Ditu Herrmannovou, na to si pamatuju. Ale jaké měla křestní jméno Kokešová? To už nevím... Ale vím, byla to Martina. A také, že na té svatbě jsme měli i dort.

Chybělo ti něco v dětství?

Ne, nechybělo. Pamatuju si jenom dobré věci, ze všeho se snažím vzít si jen to pozitivní, tak to mám zkrátka nastavené. Ale ano, dostal jsem na zadek, od táty i od mámy. Máma byla takový generál pro všední dny. A když bylo potřeba, dokázal i táta zařvat. Ale když na to vzpomínám, žilo se mi hrozně hezky. Nelituju vůbec ničeho.